

Nr 14.

Utlåtande i anledning av väckta motioner om återupptagande av utredningen för småföretagens lokalfrågor.

I två inom riksdagen väckta, till bankoutskottet hänvisade likalydande motioner, nr 298 i första kammaren av herr *Lundqvist m. fl.* och nr 220 i andra kammaren av herr *Birke m. fl.*, har hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att Kungl. Maj:t ger utredningen för småföretagens lokalfrågor i uppdrag att återupptaga sitt arbete och snarast fullgöra detsamma.

Beträffande motiveringen för motionerna får utskottet hänvisa till motionen I: 298.

Över motionen har yttranden i vederbörlig ordning inhämtats från *kommerskollegium* och *arbetsmarknadsstyrelsen*. Vid kollegii yttrande är fogat yttrande av *Sveriges hantverks- och småindustriorganisation*.

Motionen har tillstyrkts av *Sveriges hantverks- och småindustriorganisation* under åberopande av det arbete som redan nedlagts inom kommittén och angelägenheten av att småföretagens lokalproblem snarast blir närmare belysta.

Kommerskollegium har i ärendet uttalat bl. a. följande:

På grundval av vissa av småföretagsutredningen gjorda uttalanden (SOU 1946:40) tillsattes enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande (handelsdepartementet) den 26 augusti 1948 den i förevarande motioner angivna utredningen om småföretagens lokaler. Utredningen skulle omfatta anskaffning och modernisering av såväl enskilda som kollektiva verkstadsanläggningar åt småföretagen inom industri och hantverk.

Enligt vad kollegium inhämtat har utredningen påbörjat en del utredningar, visande bl. a. småföretagens — med högst 50 anställda — lokalbehov i vissa städer och andra tätorter, dels byggnads- och arbetarskyddslagstiftningens inverkan på möjligheterna för småföretagen att modernisera eller genom nybyggnader ersätta verksbeståndet, dels ock småindustricentrums och verkstadshusets tekniska och arkitektoniska problem samt de praktiska och ekonomiska för- och nackdelar, som kunde vara förenade med anordnandet av kollektiva verkstadsanläggningar.

Genom Kungl. Maj:ts beslut den 19 januari 1951 (ej våren 1950 som i motionerna anges) bestämdes emellertid sedermera att utredningens arbete skulle tills vidare vila. Anledningen härtill var närmast att man i då rådande

konjunkturläge ej kunde räkna med eventuella förslags förverkligande i någon mera väsentlig utsträckning. Att småföretagens lokalbestånd i mycket stor utsträckning är föråldrat samt särskilt med avseende å tillgång till dagsljus, uppvärmning och ventilation bristfälligt är ett känt faktum. Detta klarlades redan på sin tid av småföretagsutredningen som i sitt ovan nämnda betänkande framhöll önskvärdheten av ett större hänsynstagande till hithörande yrkesmän. I sådant avseende nämndes en mera praktisk utformning av normerna för samhällenas bebyggelse, en bättre tillgodosedd tillgång till expertis och råd vid arbetslokalernas planläggning samt eventuellt också kreditstöd för byggandet av kollektiva verkstadshus.

Av det redan sagda framgår det samband som förevarande spørsmål har med frågorna om den allmänna byggnadsverksamheten och därmed också med hela den allmänna sysselsättningspolitiken. I den mån läget på byggnadsmarknaden lättar ökas självfallet värdet även ur allmän sysselsättningssynpunkt av att även småföretagens lokalproblem klarlägges.

En dylik bättre klarläggning är emellertid också och kanske främst alljämt befogad med hänsyn till de stora vanskligheter som småföretagarna kanske mer än många andra befolkningsgrupper — och detta gäller såväl stad som landsbygd — möter då det gäller att lösa de lokalproblem, av vilka hela deras existens är i så hög grad avhängig.

Med avseende å formerna för utredningens bedrivande är emellertid att märka, att frågan numera kommit i ett i viss mån annat läge än då utredningen år 1948 avslutades.

Kollegium erinrade i detta sammanhang om inom handelsdepartementet pågående utredningar rörande småföretagens rationalisering och finansiering. Med hänsyn till av collegium angivna omständigheter ansåg sig collegium ej kunna för närvarande tillstyrka det i motionerna framförda yrkandet om ett återupptagande av 1948 års utredning rörande småföretagens lokalfrågor. Med instämmande i motionernas syfte anser sig collegium dock härvid böra förutsätta att vid de olika övriga undersökningarna om ett ökat stöd åt småföretagen även det för dem synnerligen vitala problemet om deras lokalförhållanden vinner sitt tillbörliga beaktande.

Ur *arbetsmarknadsstyrelsens* utlåtande torde följande få återgivas.

Såsom framhålles i motionerna, är behovet av upprustning av småföretagens lokaler mycket framträdande. De otillfredsställande lokalerna medföra i många fall hygieniska vådor och olycksfallsrisker för personalen samt svårigheter för företaget att ordna driften rationellt. Någon avsevärd upprustning av nu utnyttjade lokaler torde knappast komma till stånd under den närmaste tiden. Tvärtom måste man sannolikt räkna med ökade svårigheter i samband med att saneringen av viss stadsbebyggelse intensifieras. I samband därmed torde det uppstå ett ökat behov av att ordna småföretagens lokalfrågor genom uppförande av s. k. hantverkshus eller liknande anläggningar.

För att ett ökat investeringsutrymme skall kunna utnyttjas för åtgärder, syftande till att förbättra småföretagens verkstadsbestånd, måste ifrågasvarande åtgärder vara förberedda i god tid. Det är inte blott finansierings-

frågorna, som därvid måste lösas, utan även andra frågor. Sålunda är det nödvändigt undersöka i vad mån vederbörlig hänsyn toges till småföretagens speciella lokalbehov vid utarbetandet av stadsplaner m. m. En samordning av de synpunkter, som läggas på dessa frågor utav olika intressegrupper och utav kommunala och statliga organ, är önskvärd. En annan betydelsefull olöst fråga är, hur byggandet av hantverkshus i ökad utsträckning skall kunna åstadkommas. Olika alternativ äro tänkbara. Sålunda kunna fastigheterna byggas av fastighetsbolag, stiftelser, hantverksföreningar eller kommuner. En bearbetning av de hittills vunna erfarenheterna skulle ge värdefull ledning för den fortsatta utvecklingen.

Styrelsen kan sålunda vitsorda, att åtskilliga problem föreligga, vilka behöva utredas i syfte att underlätta småföretagarnas möjligheter att ordna sina lokalfrågor. Styrelsen anser sig dock icke kunna taga ställning till frågan, i vilken form denna utredning lämpligen bör ske.

Spörsmålet om återupptagande av utredningen angående verkstadsanläggningar åt småföretagare inom industri och hantverk har tidigare under innevarande års riksdag upptagits i en fråga i andra kammaren. I sitt svar den 11 februari 1953 meddelade statsrådet och chefen för handelsdepartementet bl. a. följande:

Alldeles oavsett beslutet om anstånd med utredningen kvarstår emellertid den uppfattning, som kom till uttryck i utredningens direktiv, nämligen att det är påkallat att överväga åtgärder, varigenom småföretagens lokalförhållanden kan förbättras.

Frågan hur dessa spörsmål bör angripas har numera i vissa hänseenden kommit i ett annat läge. Enligt min mening bör nämligen åtgärderna för att förbättra småföretagens lokalförhållanden snarast ses som ett led i det större problemet rörande småindustriens rationalisering och finansiering. Detta ämne har på senare tiden i anslutning till det ändrade ekonomiska läget fått ökad aktualitet. Jag vill nämna att det för närvarande inom handelsdepartementet pågår en översyn av företagarföreningarnas verksamhet, avseende såväl upplysnings- som låneverksamheten till gagn för hantverk och småindustri. Vidare vill jag erinra om att finansministern nyligen tillkallat sakkunniga med uppdrag att verkställa utredning rörande utformningen av statliga stödåtgärder i syfte att stimulera avsättning, produktion och sysselsättning inom näringslivet. Denna utredning skall enligt givna direktiv som en huvuduppgift ta upp frågan om statligt stöd i olika former åt företagsrationalisering. Med hänsyn till sålunda pågående utredningar är jag för närvarande inte beredd föreslå, att den vilande utredningen rörande småföretagens lokalfrågor återupptages. Hithörande frågor kommer emellertid att med uppmärksamhet följas inom handelsdepartementet.

Utskottet. Av vad som framkommit under motionernas remissbehandling synes klart framgå, att småföretagens lokalbestånd för närvarande icke är tillfredsställande och att behovet av en upprustning av lokalerna sålunda är framträdande. Utskottet noterar med tillfredsställelse att hithörande frågor med uppmärksamhet följas inom handelsdepartementet och förutsätter att förslag till positiva åtgärder kommer att föreläggas riksdagen så snart

lämpligen ske kan. I likhet med chefen för handelsdepartementet finner utskottet, att lokalfrågorna böra prövas i samband med att problemen om småindustriens rationalisering och finansiering övervägas.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

att de likalydande motionerna I: 298 och II: 220 må anses besvarade genom vad utskottet ovan anfört.

Stockholm den 21 april 1953.

På bankoutskottets vägnar:

FRANS SEVERIN.

Närvarande:

från första kammaren: herrar Ewerlöf, Sundvik, Fahlander, De Geer, Johannesson, Boo*, Eliasson och Wehtje*;

från andra kammaren: herrar Severin i Stockholm, Schmidt, Nilsson i Landskrona*, Sköldin*, Gustafson i Göteborg, Gavelin*, Jönsson i Rossbol* och Nordqvist i Karlskoga.

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservation

av herr Gustafson i Göteborg.